

Streszczenie opinii Europejskiego Inspektora Ochrony Danych w sprawie planu działania Komisji Europejskiej na rzecz kompleksowej unijnej polityki zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu

(Pełny tekst tej opinii jest dostępny w wersji angielskiej, francuskiej i niemieckiej na stronie internetowej EIOD www.edps.europa.eu)

(2020/C 322/05)

Streszczenie

W dniu 7 maja 2020 r. Komisja wydała Komunikat w sprawie planu działania na rzecz kompleksowej unijnej polityki zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (C(2020) 2800 final), który przewiduje harmonogram realizacji celów w tym obszarze. W niniejszej opinii ocenia się wpływ inicjatyw wymienionych w planie działania Komisji na ochronę danych.

Chociaż EIOD uznaje znaczenie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu za cel leżący w interesie ogólnym, wzywamy do opracowania przepisów w celu osiągnięcia równowagi między ingerencją w podstawowe prawa do prywatności i ochrony danych osobowych a środkami niezbędnymi do skutecznego osiągnięcia leżących w interesie ogólnym celów w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (ang. Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism, AML/CFT) (zasada proporcjonalności).

EIOD zaleca, aby Komisja monitorowała skuteczne wdrożenie obowiązujących ram AML/CFT, jednocześnie zapewniając poszanowanie i przestrzeganie przepisów RODO i ram ochrony danych. Ma to szczególne znaczenie dla prac nad połączeniem centralnych mechanizmów rachunków bankowych i rejestrów beneficjentów rzeczywistych, które to prace powinny kierować się w dużym stopniu zasadami minimalizacji, prawidłowości i ochrony danych w fazie projektowania oraz domyślnej ochrony danych.

EIOD z zadowoleniem przyjmuje przewidzianą harmonizację ram AML/CFT, ponieważ doprowadzi to do spójniejszego stosowania głównych zasad przez państwa członkowskie oraz jednolitej wykładni przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. EIOD zachęca Komisję, aby zastosowała podejście oparte na analizie ryzyka przy wyborze nowych środków w szczegółowym zbiorze przepisów, ponieważ podejście to jest również zgodne z zasadami ochrony danych.

EIOD zaleca, aby Komisja przewidziała w swoim wniosku w sprawie wprowadzenia na szczeblu UE nadzoru w zakresie AML/CFT konkretną podstawę prawną dla przetwarzania danych osobowych, jak i niezbędne zabezpieczenia dotyczące ochrony danych zgodnie z przepisami RODO i rozporządzeniem 2018/1725, w szczególności w odniesieniu do wymiany informacji i międzynarodowego przekazywania danych.

EIOD z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji na rzecz pobudzenia rozwoju Sieci Jednostek Analityki Finansowej (FIU.net) oraz znalezienia odpowiedniego rozwiązania w zakresie zarządzania nią, które jest zgodne z RODO i z ramami ochrony danych. Ponadto zalecamy, aby wniosek w sprawie ustanowienia mechanizmu wsparcia i koordynacji FIU objaśniał warunki dostępu FIU do informacji o transakcjach finansowych oraz wymiany tych informacji.

EIOD wspiera rozwój partnerstw publiczno-prywatnych (PPP) na rzecz badań i analizy typologii i tendencji w zakresie AML/CFT, z jednoczesnym poszanowaniem ograniczeń wynikających z RODO. Wręcz przeciwnie oraz nawet jeśli EIOD nie zamierza wyrażać żadnych osądów merytorycznych dotyczących celów polityki leżących u podstaw tej inicjatywy, jesteśmy zdania, że PPP na rzecz przekazywania wywiadowczych informacji operacyjnych dotyczących osób podejrzanych przez organy ścigania podmiotom zobowiązanym wiązałyby się z wysokim ryzykiem naruszenia prawa do prywatności i ochrony danych. Ponadto operacje przetwarzania dotyczące informacji o możliwych przestępstwach wynikających z transakcji finansowych powinny pozostać w gestii właściwych organów i nie powinny być udostępniane podmiotom prywatnym.

EIOD z zadowoleniem przyjmuje starania Komisji zmierzające do umocnienia roli, jaką odgrywa w ramach Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy oraz do przemawiania jednym głosem. Zachęca Komisję, aby w momencie opracowywania międzynarodowych norm w tym obszarze uczyniła zasady ochrony danych nieodłączną częścią procesów w zakresie AML/CFT.

Ponadto EIOD oczekuje, że Komisja po przyjęciu wniosków w sprawie aktów ustawodawczych, które mają wpływ na ochronę praw i wolności osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych, skonsultuje się z EIOD zgodnie z art. 42 rozporządzenia 2018/1725. Może to obejmować m.in. przyszłe wnioski dotyczące rozporządzenia w sprawie środków w zakresie AML/CFT, ustanawiających mechanizm wsparcia i koordynacji dla FIU oraz organ nadzoru na poziomie UE.

1. WPROWADZENIE I INFORMACJE OGÓLNE

1. W dniu 7 maja 2020 r. Komisja Europejska przyjęła Komunikat w sprawie planu działania na rzecz kompleksowej unijnej polityki zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (C(2020) 2800 final) („plan działania”). Plan działania jest inicjatywą przewidzianą w celu polityki nr 21 programu prac Komisji z 2020 r. – „Dokończenie budowy unii bankowej”.
2. Plan działania składa się z sześciu filarów, zakładających: (1) zapewnianie skutecznego wdrożenia obowiązujących unijnych ram AML/CFT; (2) ustanowienie jednolitego unijnego zbioru przepisów dotyczących AML/CFT; (3) wprowadzenie na szczeblu UE nadzoru w zakresie AML/CFT; (4) ustanowienie mechanizmu wsparcia i współpracy dla jednostek analityki finansowej; (5) egzekwowanie przepisów prawa karnego i wymiana informacji na szczeblu unijnym; (6) wzmocnienie wymiaru międzynarodowego unijnych ram AML/CFT. W celu zgromadzenia opinii obywateli i zainteresowanych stron na temat tych środków w dniu 7 maja Komisja zorganizowała, równoległe do przyjęcia planu działania, publiczne konsultacje ⁽¹⁾ trwające do dnia 29 lipca 2020 r.
3. Filary są skonkretyzowane w Planie Działania w postaci określonych środków obejmujących różne wnioski ustawodawcze dotyczące jednolitego unijnego zbioru przepisów w zakresie AML/CFT, ustanowienia organu nadzoru na poziomie UE w zakresie AML/CFT oraz ustanowienia mechanizmu wsparcia i koordynacji dla jednostek analityki finansowej (FIU). W niniejszej opinii zastosowano strukturę sześciu filarów i zawarto opinie EIOD na temat wybranych środków ujętych w planie działania, a w szczególności na temat ich potencjalnej ingerencji w prawo do prywatności i ochrony danych jednostek, zagwarantowanych w art. 7 i 8 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Niniejsza opinia pozostaje bez uszczerbku dla obowiązku konsultowania się Komisji z EIOD, zgodnie z art. 42 rozporządzenia 2018/1725, w sprawie każdego wniosku ustawodawczego, który może być zaproponowany w ramach planu działania i który ma wpływ na ochronę praw osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych.

4. WNIOSKI

W świetle powyższego EIOD wydaje następujące zalecenia:

- Zachęca Komisję, aby w działalności legislacyjnej znalazła równowagę między środkami niezbędnymi do skutecznego osiągnięcia leżących w ogólnym interesie celów w zakresie AML/CFT a ich ingerencją w podstawowe prawa do prywatności i ochrony danych osobowych.
- Zaleca, aby Komisja monitorowała realizację obowiązujących ram AML/CFT, jednocześnie zapewniając poszanowanie RODO i ram ochrony danych.
- Biorąc pod uwagę prace nad połączeniem centralnych mechanizmów rachunków bankowych i rejestrów beneficjentów rzeczywistych, zaleca przestrzeganie w szczególności zasad minimalizacji, prawidłowości i ochrony danych w fazie projektowania oraz domyślnej ochrony danych.
- Sugeruje, aby Komisja zastosowała podejście oparte na analizie ryzyka wobec zawartych w szczegółowym zbiorze przepisów nowych środków w zakresie AML/CFT, np. poprzez zastosowanie mniej inwazyjnych procedur w odniesieniu do mniej ryzykownych sytuacji, ponieważ jest to również zgodne z zasadami ochrony danych.
- W odniesieniu do wymogów należytej staranności w zakresie weryfikacji klientów, zaleca aby w proponowanej legislacji uwzględnić zabezpieczenia w celu zagwarantowania klientom prawa do informacji o tym, kiedy gromadzone są ich dane i o celu lub celach, w jakich są wymagane i będą przetwarzane, a także by zapewnić zgodność z zasadami minimalizacji, prawidłowości i ochrony danych w fazie projektowania oraz z ograniczeniami wiążącymi się ze zautomatyzowanym podejmowaniem decyzji w indywidualnych przypadkach.
- Zaleca, aby Komisja zawarła w przyszłym wniosku w sprawie utworzenia organu nadzoru na poziomie UE w zakresie AML/CFT podstawę prawną dla przetwarzania danych osobowych, jak i niezbędne zabezpieczenia dotyczące ochrony danych zgodnie z RODO i rozporządzeniem 2018/1725, w szczególności odnoszące się do wymiany informacji i międzynarodowego przekazywania danych.

⁽¹⁾ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12176-Action-Plan-on-anti-money-laundering/public-consultation>

- Zaleca Komisji wyjaśnienie we wniosku w sprawie mechanizmu wsparcia i koordynacji FIU warunków dostępu jednostek analityki finansowej (FIU) do informacji o transakcjach finansowych oraz wymiany tych informacji.
- Wspiera rozwój PPP na rzecz badań oraz analizy typologii i tendencji w zakresie AML/CFT, z jednoczesnym poszanowaniem granic wynikających z RODO.
- Zachęca Komisję, aby uwzględniła zasady ochrony danych, ustalając międzynarodowe normy w ramach Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy.

Bruksela, dnia 23 lipca 2020 r.

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI
